

لە سەردەمی کۆرۋاندا تەكنەلۇژیای فریای مرقایەتی كەوت

مرۋقەكان ھەست بە ئاسایشی زیاتر دەكەن. چونكە رۇبۇتەكان ھەمسو كالاکان دەرمانیژین دەكەن بۇ ئەوہی مەترسی نەمیینی.

پارەدان بەشیوہی ئۇنلاین

یەکیك لە رینگانی گواستەوہی فایرۇس، پارەدانە. چ ئەوہی وەری دەگری و چ ئەوہی دەیدات تووشی فایرۇس دەیت. پارە چ کاغەز بی یا ئاسن ھەلگری فایرۇسن، پارەدان بەشیوہی ئۇنلاین کارناسانییەکی وا دەکات کە مرۋقەكان ھەم ئەرکەکانیان ئەنجام بدەن و ھەم کیشە گواستەوہی نەخۆشییەکانیان تووش نەیت. لە زۆر ولاتدا تەنانتە کرئی گواستەوہ و تاکسیش لە رینگای ئۇنلاینەوہ ئەنجام دەدرت.

کارە ئیدارییەكان لە رینگای ئۇنلاینەوہ

تەکنەلۇژیای نوئی وایکردوہە ئەرک و کارە ئیدارییەكان، تەنانتە کۆر و کۆنفرانس و کۆبوونەوہی گرنگەکانی حکومەتیش لە رینگای ئۇنلاینەوہ ئەنجام بدرت، بریار و راسپاردە گرنگەکانیش ھەر لە رینگای ئۇنلاینەوہ ئەنجام بدرت. لە ھەریمی کوردستاندا ئەم کارە ئەنجام دراوہ و سەرکەوتنیشی بەدەست ھیناوە. رەنگە لە داھاتوودا بە نەمانی فایرۇس و پەتاکەش ئەم رینگایانە ھەر بگریئە بەر

بازارکردن بە شیوہی ئۇنلاین

بۇ بازار و کرپین و فرۆشتن، مرۋقەكان ناچار دەبن تیکەلای یەکتەرن و یەکتەر لە نزیکەوہ ببینن، بەلام تەکنەلۇژیای نوئی ئەم کیشەیی چارەسەر کرد، نەویش بازارکردن لە رینگای ئۇنلاینە.. لەسالی ۲۰۰۲ کاتیک فایرۇسی سارس سەری ھەلدا، بیروکە بازارکردنی ئۇنلاین زیاتر بەری سەند. جاریکی دیکەش بەھوی فایرۇسی کۆرۋانە بازاری ئۇنلاین گەرمتر بوو، ئیستا ئەک لە ولاتە پشکەوتوو و پشەسازییەكان، بەلکو لەناو ولاتە دواکەوتووہکانیشدا بازاری ئۇنلاین گەرمە. لە ھەریمی کوردستانیشدا ئەم بازارە ھەرچەندە بە چری نییە، بەلام جیگای خۆی کردۆتەوہ.

رۇبۇتەكان كالاکان دەگەینن

لە گەل ئەوہیدا کرپین و فرۆشتن بۆتە ئۇنلاین، بەلام بۇ گەیانندی كالاکان پئویستە مرۋق ئەرکەکە ئەنجام بدات، لە ھەندیک ولاتدا ئەرکی گەیانندیش بە رۇبۇتەكان سپێردراوہ. بە بوونی رۇبۇتەكان

پەتاي كۆرۈنسا، ۈك ھېچ ئىم پەتار بەللايانە نەبىۋە كە مۇقايەتى بەخۇيەۋە دىتۋە، بەھۇى ئەۋى كە لىم سەردەمەدا، ھاتوچۇ ۋ گەشتكردن لە جىھاندا ۈك خولانەۋىيە لە گوندېكدا، بۇيە زۇرى نەبرد ھەموو جىھان پەتاكەى گرتەۋە.. ئەگەر لە ماۋى ئىم چەند مانگەدا تەكنەلۇژيا فرىاي مۇقايەتى نەكەوتبا، يىنگومان زىانەكان ئەۋەندە زۇر نەبىۋن كە مۇقايەتى دەبا سەرلەنۇى دەستى پىنكردباۋە.. لىرەدا ئامازە بىم تەكنەلۇژيانە دەدەين كە فرىاي مۇقايەتى كەۋتن.

گۇرانى جىھانى مىندالان لە سەردەمى كۆرۈنسا

لەمالەۋە مانەۋە ۋ قەرەنتىنە بوون، ژيانى مىندالانىشى گۇرپو، ئىدى ئىم يارىيەنى كە پەيۋەندىان بە جولەى مىندالانەۋە ھەيە، كەمبۇتەۋە. مىندالان پەنايان بردۇتە بەر يارىيە ئۇنلاينەكان. ئىم يارىيەنە ۋايكردوۋە لە ھاورپىكانىيان دانەپرېن ۋ گەمە ۋ يارىش بكن. يارى ئەلكترونى ھەم سوۋدى ھەيە ۋ ھەم زىان، مىندالان لە جولەى جەستەبى دەۋەستىن ۋ ۋا دەكات ماسولكەكانىيان بەۋ جۇرەى پىۋىستە گەشە نەكەن. بەلام لەلايەكى دېكە ۋا دەكات مىندالان لە توندوتىژى ۋ شەپ ۋ ئازاۋە كە لە يارىيەكاندا روو دەدەن دووركەۋنەۋە.

ۋ قەرەبالغى ۋ خەرجى زىادى لە زۇر لە ئىدارەكان كەم يىتەۋە ۋ ئەرەكانىش بەباشى راپەرېندىن.

خويندن لە رىگاي ئۇنلاينەۋە

بەر لە گشتگىربوۋنى قايرۇسەكەش، زۇر ۋلات خەرىكى تاقىكردنەۋەبوون كە خويندن لە رىگاي ئۇنلاينەۋە بەرپوۋە بىيەن. بەلام ھاتتى كۆرۈنسا ئىم ھەۋلەندەى خىراتر كە، ھەر لە سەرتاي گەشەسەندى قايرۇسەكە ۱۹۱ ۋلات دەرگاي قوتابخانە ۋ زانكۇكانىيان داخستىن ۋ خويندىيان كەردە ئۇنلاين. ئىم كارە ۋاى كەرد كە زياتر لە مىليارد ۋ نىۋىك قوتابى ۋ خويندكار لەمالەۋە بخوين.

دروۋەكان ۋ كۆرۈنسا

دروۋن يا كۇداكۇپتەر، فرۇكەى بى فرۇكەۋان لە سەردەمى كۆرۈنسا رۇلى بەرچاۋتر بوو، راستە تەنيا لە چەند ۋلاتىك ئىۋىش بە شىۋىيەكى كەم سوۋدى لىۋەردەگىرېت، بەلام دەكرى لە داھاتوۋدا گشتگىر بى ۋ بىتتە ئامرازىكى گرىنگ بۇ گواستەۋەى كەلۋپەلە پىۋىستىيەكان لەكاتى خۇيدا.

نەخۇشخانە ۋ دەرمانخانەكان، ھەرۋەھا رىستوران ۋ خواردنگەكان دەتوانن ۈك ئامرازى گواستەۋە بەكارى يىن.

ھەر جاره و ۋەلامى پرسىيارىك

بەزى ئۆلچەملىك دەپرسىت جىياۋازى نىۋان كروم و لاپتۇپدا چىيە؟

بەزى كروم بۆك (chrome-book) سىستېمىلىكى جىياۋازە لەگەل سىستېمىسى ۋىندۇز يان مارك، بەلكۇلە سىستېمىسى لىنۇكس سودا ۋەردە گرى و لەم دوايىيەشدا سىستېمىسى ئەندىرۇيدىشى بۇ دروستكراۋە. لە شىۋازدا ۋەك لاپتۇپ دەچىت، بەلام كار و ئەركى لاپتۇپ ئەنجام نادا. ھەموو پروگرام و گەيم و ئاپى ئەندىرۇيد دەخۇئىيەتەۋە. لەگەل گوگل لە پەيۋەندىدايە و دەكرىت كاروبارى رۇۋانە ۋەك نووسىن و ئەركى دىكەي پى ئەنجام بدى. بۇ ئەركى قورسى دىزايىن و فۇتۇشۇپ و قىدىۋ و ئەۋ شتەنە ئايىت. نىخى كروم بۆك زۇر ھەرزانبايىيە بە بەراۋرد بە لاپتۇپ و تەبلىت.

رۆلى ئوكسىجىن پىۋو لەنەخۇشى كرۇنادا

ئامپىرى ئوكسىجىن پىۋو واتە ((Pulse Oximeter ئامپىرىكە بەرلە پەتاي كۆرۈنەش گىرنگى خۇي ھەبوۋە، بەلام بە پەرسەندىنى ئەم پەتايە گىرنگى ئامپىرەكە زىاتەر دەرکەۋت.

ئەۋانەي تۈۋشى پەتاي كۆرۈنە دەپن، رىۋەي ئوكسىجىن لەناۋ خۇئىياندا كەم دەپتەۋە. بە ھۇي ئامپىرى ئوكسىجىن پىۋو واتە Pulse Oximeter دەزاندىر كە رىۋەي ئوكسىجىنە لەناۋ خۇئىياندا چەندە؟ لە بازارەكانى جېھاندا گەللىك جۇرى ئامپىرى ئوكسىجىن پىۋو ھەيە، راستە ھەمويان يەك ئەرك ئەنجام دەدەن، بەلام ھەمويان ۋەك يەك ۋەك راست نىن لە نىشانداۋەكاندا.

دۋاي تەشەنەسەندىنى پەتاي كۆرۈنە، زۇر كەس ئەۋ ئامپىرى كرى، بەلام بى ئەۋەي كە شارەزايىيەكى ئەۋتۈي لەبەكارھىياندا ھەيە. ئامپىرەكە لە سەپەنچەي بەكارھىيەر دەكرى و بەھۇي شاشەي خۇدى ئامپىرەكەۋە دەزاندىر رىۋەي ئوكسىجىنەكە دەزاندىر. ھەرچەندە باشتىن شۇيىن بۇ زانىنى رىۋەي ئوكسىجىن بەۋ ئامپىرە، گۈنچەكەي بەكارھىيەرە، چۈنكە لە سەرۋە نىيەكە و كەمترىش بەركەۋتنى ھەيە. ھەندىك لەۋ ئامپىرەنە جگە لە نىشاندىن رىۋەي ئوكسىجىن، لىدانى دىل و گەرمى لەش و زەختى خۇئىيەش نىشان دەدەن. ھەتا ژمارەي سەر شاشە بچۈكەكە كەمتر يىت، نىشانداۋە كە كەمتر ئوكسىجىن بۇ بەكارھىيەرەكەي دەچىت. بۇ نەمۇنە ئەگەر ۵۰% يىت نىشانداۋەكە ۵۰% لە خانەكانى خۇيىن ئوكسىجىن بۇ ناچىت.

كامپىراي چاودىرى هايك فېژن و كۆرۈنا

بەكارھېنەرى كامپىراكان دەتوانىن خۇيان كۆنترۆلى پلەي گەرمى بىكەن، بۇ نموونە وای رېكبىخەن ئەگەر ھەركەسىك پلەي گەرمى سەرووی ۳۸ بوو، زەنگى ھۆشیارکردنەو لېبىدا. ئېستاكە ئەمىجۆرە كامپىراپانە لە شوپنە قەرەبالغەكانى وەك، فرۇكەخانە، تېرمینال و گۆرەپانەكان و سۆپەماركىتە گەورەكان و ھوتېل و خواردنگەكان دادەنرى.. لە مەودای يەك مەترىيەو پلەي گەرمى كەسەكان دىارى دەكات.

يەككە لە مەزىتىن بەرھەمھېنەرانى كامپىراي چاودىرى كۇمپانىيە Hikvision. كامپىراكانى كۇمپانىيە ناوبراوتەنيا بۇ ناساندن و چاودىرى كردنى شوپنەكان نييە، بەلكو ئەو كەسانەش ئاشكرا دەكا كە تووشى نەخۇشى كۆرۈنا بوونە.

لە سېستەمى نوپى كامپىراكانى هايك فېژندا، پلەي گەرمى سەرى كەسەكان لە رېنگاي دوورەو دەپپوئ، بە سەرنجدان بەوئى كە يەككە لە ھېماكانى پەتاي كۆرۈنا تا و گەرمىيە، لە دوورەو كامپىراكە ھەست بە گەرمى وتاي كەسەكان دەكا.

مالپەرىك بۇ داتا و نامارى جېهان

يەككە لە مالپەرىك ھەرە گزىنگ و بە سوودەكان و دەكرىت بەردەوام بۇ وەرگرتنى داتا و زانىبارى نوئ لەبارەي جېهانەو سەپرى بىكرى، مالپەرى <https://www.worldometers.info> يە. ئەم مالپەرىك نامارى ھەژمارى دانىشتوانى جېهان، رېژەي ئەوانەي ئەم ساتە لەدايك دەبن، رېژەي ھەژمارى مردووەكانى ئەم چركەيە.. بواری نابورى و گەشەسەندن، نەخۇشى و پەتاكەن. بە گشتى ئەوئى پەيوەندى بەداتاي جېهانەو ھەيىت. تەنانت لە فروشتنى مۇبايل و تېفېيەو بەگرە ھەتا كشتوكال و نابورى...

نامېرى دروستكەرى ئوكسىژن و كۆرۈنا

ھەتا ۵ كېلو دەيىت و بچووكەيان كېشەكەي دوو كېلوئىيە و پۇرتېبلن، واتە گەرۈكن و بەكارھېنەر دەتوانىت لەگەل خۇي بېگوازىتەو.

ئەركى سەرەكى ئەو نامېرى ئوكسىژن ساز چ جىگر و چ گەرۈك، داينىكردى ئوكسىژنە بۇ ئەوانەي پېنوسىتيان پېيەتى.. نامېرەكە ھەوای دەورەبەر دەكاتە ئوكسىژنكى تەواو. ھەوای دەورەبەر كە پېكھاتوۋە لە ۷۸٪ نېترۆژن و ۲۱٪ ئوكسىژن، نامېرەكە وا دەكات نېترۆژنەكە لەناو دەبات و تەنيا ئوكسىژنەكە وەرەگىرت و دېكاتە ۹۵٪ باشتىن جىگرەو بۇ كەپسۇلى ئوكسىژن، بەلام ئەوئەندى ھەيە بە كارەبا كار دەكات و دەيى كارەبا بەردەوام بى، ھەرچەندە ئەوانەي پۇرتېبلن بە باترىش كاردەكەن و شەحنىش دەبنەو.

ئەو كەسانەي بە سەختى تووشى كۆرۈنا دەبن، تووشى ھەناسە تەنگى و نەچوونى ئوكسىژن بۇ سېيەكانيان دېن.. بە جۆرۈك دېت رېژەي ئوكسىژنەكە ھەتا دېت كەمتر دەيىت. بۆيە گەرتىكى سەرەكى نەخۇشخانە و لايەنە تەندروستىيەكان كەمى ئوكسىژنە. نامېرى دروستكەرى ئوكسىژن (Oxygen generator) گزىنگىرەي نامېرە بۇ ئەو كەسانەي بە سەختى تووشى ئەم پەتايە دېن. نامېرى ئوكسىژن ساز دوو جۆرى ھەيە. جۆرىكەيان مەزەنە، كېشەكەي لە ۱۰ كېلوۋە ھەتا ۵۰ كېلو دەيىت، ئەمانە لە مال و شوپنە تەندروستىيەكان دادەنرىن و لە شوپنەكە بە جىگرى دەمىنەو و بەكارەبا ئېش دەكەن و بەردەوام لەكاردان..

جۆرى دووھەميان نامېرىكى پۇرتېبلە، كېشيان